

ad fidem Euangelicam, qua credimus, Christum iam venisse. Et sic mutandus est status fidei. Iudæi quidem in V. T. poterant saluari per fidem venturi Christi, sed iam per eam amplius saluari non possunt, sed necesse est, vt relicta sua fide, amplectantur fidem Euangelicam, & credant Christum iam venisse. Vide Riberam in c. 2. Habac. v. 4.

5. Hinc iterum colligitur, quod ante dixi, fidem Euangelicam perfectiorem esse fide Vet. T. Nam Euangelica supponit Christum iam venisse, & omnia mysteria redemptionis implera esse. At fides V. T. expectabat Christum adhuc venturum, & supponebat mysteria redemptionis nondum esse inchoata. Et ob hanc causam fit, vt fides V. T. aliquando non mereatur nomen fidei, sed tantum fides noui Test. vt Galat. 3. 23. Prius autem, quam veniret fides, sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidem, qua reuelanda erat.

CAPVT III.

De Spe, Promissione & Oratione.

SICVT fides duplex est: Vna diuina, quâ credimus Deo; altera humana, quâ credimus homini: Ita spes duplex est: Vna diuina quâ speramus aliquid à Deo; alia humana, quâ speramus aliquid ab homine. De diuina hic agimus. Et quia, quæ speramus à Deo, solent etiam promitti à Deo, & per orationem impetrari; agam simul de Promissione & Oratione. Idque hoc ordine. I. Quid sit

De Spe, Promissione & Oratione. 51
sit Spes. 2. Quæ bona in veteri Testamento fuerint promissa à Deo. 3. An etiam vita æterna fuerit promissa. 4. An oratio fuerit necessaria ad impetrandum eiusmodi bona. 5. Quæ fuit formula orandi in veteri Testamento. 6. An in veteri Testamento licuerit inuocare Sanctos. 7. An licuerit orare pro defunctis.

QVÆSTIO I.

Quid sit Spes?

1. **R**espondeo: Est donum à Deo infusum, quo confirmatus homo, certa cum fiducia expectat ea bona, quæ à Deo promittuntur. Hic aliqua notanda sunt. 1. Quod spes sit donum Dei, sicut fides. 2. Quod actus spei sit sperare seu expectare. 3. Quod obiectum spei sint bona à Deo promissa, & ab eo obtinenda. In quo multum differt à fide. Nam fides versatur circa præterita, præsentia & futura. Credimus enim Christum natum esse, quod est præteritum: Christum sedere ad dexteram Patris, quod est præsens: Christum venturum ad iudicium, quod est futurum. At spes versatur tantum circa futura. Non enim speramus præterita aut præsentia, sed futura, quæ nondum habentur. (Rom. 8. 24.) Nec quæcunque futura, sed tantum bona: Nec quæcunque bona, sed à Deo promissa & obtinenda. Vnde sequitur, non esse actum spei Theologicæ, seu diuinæ, de qua hic agimus, si speres te obtenturum aliquod bonum à Principe vel Imperatore; sed actum spei humanæ, quæ sæpè vana est.

QVÆSTIO II.

Quæ bona in V. T. fuerint promissa à Deo?

1. **R**espondeo: Hæc tria principaliter. Primò, terra sancta, fluens lacte & melle. (Genes. 12.7. Et Exod. 13.5. & Exod. 33.1. Et Deut. 19.8.) Secundò, affluentia bonorum temporalium. (Leuit. 26. per totum, & Deuter. 28. per totum.) Tertio, Christus Saluator. (Deuter. 18.5.)
2. Duo priora promittebat Deus sub hac conditione: Si populus seruaret legem Dei: Sin fecus, contraria mala ipsi minabatur. Hoc patet Deuter. 19. 8. *Cum autem dilatauerit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iurauit patribus tuis, & dederit tibi cunctam terram, quam eis pollicitus est, (si tamen custodieris mandata eius, & feceris, quæ hodie precipio tibi, ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius omni tempore.) Et Deuter. 28. 1. Si autem audieris voces Domini Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata eius, quæ ego precipio tibi hodie, faciet te Dominus Deus tuus excelsoiorem cunctis gentibus, quæ versantur in terra: venientque super te omnes benedictiones ista, & apprehendent te: Si tamen precepta eius audieris. Et Leuit. 26. 3. Si in preceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.*
3. Hinc factum est primò, ut nullus Israëlitarum ex tot millibus, qui egressi erant ex Ægypto cum Moyse & Aarone, peruenerit ad terram sanctam,

etiam, quæ ipsis erat promissa, nisi Caleb & Iosue: quia omnes præter hos duos, murmurauerat cõtra Deum. Num. 14. 27. *Vsquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? querelas filiorum Israël audiui. Dic ergo eis: Vno ego, ait Dominus: Si cut locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadauera vestra. Omnes, qui numerati estis à viginti annis & supra, & murmurastis contra me, non intrabitis terram, super quam leuavi manum meam, ut habitare vos facerem, præter Caleb filium Iephone, & Iosue filium Nun. Et Num. 32. 10. Qui iratus iurauit, dicens: Si videbunt homines isti, qui ascenderunt ex Ægypto à viginti annis & supra, terram, quam sub iuramento pollicitus sum Abraham, Isaac & Iacob: & noluerunt sequi me, præter Caleb filium Iephone Cenezarum, & Iosue filium Nun: Isti implenerunt voluntatem meam.*

4. Secundò factum est, ut illi, qui postea habitabant in terra sancta, quotiescunque desererent legem Dei, afflicti fuerint fame, bello & peste. Et rursum, quotiescunque per veram pœnitentiam redirent ad Deum, habuerint pacem, fertilitatem, & salubritatem. Legantur libri Iudicum & Regum.

QVÆSTIO III.

An etiam vita æterna fuerit promissa in veteri Testamento?

1. **R**espondeo: Non fuit expressè promissa. Vnde hoc est discrimen inter nouum & vetus Testamentum, quod in veteri promitterentur bona terrena & temporalia; in nouo cœlestia,

& æterna. In veteri dicebatur Isaïæ 1.19. *Si audieritis me, bona terra comedetis.* In nouo dicitur Matt. 5.3. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Hinc Augustinus in Psal. 73. *Deus, inquit, se utriusque Testamenti voluit esse authorem, ut & terrena promitteret in veteri, & celestia in nouo.* Quæ causa? Quia alia est conditio seruorum, alia filiorum. Serui accipiunt temporalem mercedem à suis Dominis, & sic dimittuntur. Filij succedunt in perpetuam hæreditatem. Hoc insinuat Apostolus ad Galat. 4.30. cum ait: *Non enim heres erit filius ancille cum filio libera.*

2. Quod dixi de promissione, dicendum etiam est de opposita cõminatione. In veteri Testamento minabatur Deus pœnas & supplicia temporalia; in nouo æterna. In veteri dicebat Isaïæ 1.20. *Si me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos.* In nouo dixit Matth. 5.23. *Qui dixerit fratri suo: Fatue, reus erit gehenna ignis.* Vnde hoc discrimen? Ex disparitate seruorum & filiorum, ut dictum est. Serui, qui malè se gerunt, minis & flagellis coërceri solent: Filij, si degeneres sint, à paterna hæreditate excluduntur.

3. Obiici potest illud Leuit. 18.5. *Custodite leges meas atque iudicia, quæ faciens homo, viuet in eis.* Et Ezech. 20.11. *Dedi eis præcepta mea, & iudicia mea ostendi illis, quæ faciens homo viuet in eis.* Vtrotroque loco promittit Deus vitam æternam seruantibus legem.

Respondeo: Non promittit vitam æternam, ut aliqui putant, sed vitam longam, quietam, & omnibus bonis affluentem in hoc mundo. Ita explicant magni authores, quos citabo. Et colligitur

ex

ex Apostolo Romanorum decimo, versu quinto, vbi allegans prius testimonium, sic ait: *Moyse enim scripsit, quoniam iustitiam, quæ ex lege est, qui fecerit homo, viuet in ea. Quæ autem ex fide est iustitia, sic dicit, &c.* Hic distinguit duplicem iustitiam: vnã legalem seu Mosaicam, quæ consistit in obseruatione legis Mosaicæ. Alteram fidei, quæ consistit in fide CHRISTI per charitatem operante. De priori dicitur: *Homo qui fecerit iustitiam legis, viuet in ea.* id est, non incurrat pœnam mortis, quæ transgressoribus legis posita est. De posteriori dicitur: *Si in corde tuo credideris, quod Deus Christum suscitauit à mortuis, saluus eris.* (Romanorum decimo, versu nono.) Ita Theodoretus, Ambrosius, Anselmus, Toletus, Cornelius, & alij in Commentario illius loci.

4. Et confirmatur primò ex eodem Apostolo. Hebr. 8.6. vbi expressè ait, nouum Testamentum melioribus repromissionibus sancitum esse, quam vetus. At hoc verum non esset, si in vtroque promissa esset vita æterna. Secundò ex aliis scripturis veteris Testamenti, vbi Deus vitam temporalem promittit seruantibus legem, & mortem temporalem non seruantibus legem. Exod. 20.12. *Honora patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longauus super terram.* Et cap. 21.17. *Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur.* Et alibi sapius.

QVÆSTIO IV.

An oratio fuerit necessaria ad obtinendum id, quod in V. T. promittebatur.

1. **R**espondeo. Fuit necessaria: Non quidem absolute, sed quia Deus sapè non volebat dare,

dare, quod promiserat, nisi per orationem ab eo peteretur. Idque propter duplicem hominum utilitatem. Vna est, vt frequenter orando & impetrando, acquirerent maiorem fiduciam recurrendi ad Deum. Altera, vt cognoscerent & profiterentur, Deum esse bonorum omnium auctorem, & ab eo solo vera bona obtineri posse. Ita D. Thomas in 2. 2. quæst. 83. art. 3. ad 3.

2. Exemplo rem demonstrabo: Deus promiserat populo Iudæorum pacem & tranquillitatem, & tamen non dabat nisi orantibus. Iudic. 3. 9. *Clamauerunt ad Dominum, qui suscitauit illis Saluatorem, & liberauit eos.* Et cap. 6. 6. *Humiliatus est Israël valde in conspectu Madian: & clamauit ad Dominum, postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum Prophetam, &c.*

3. Similiter promiserat, se missurum Messiam: & tamen Prophetæ orabant, vt eum mitteret. Exodi 4. 13. *Obsecro Domine, mitte quem missurus es.* Et Isaia 45. 8. *Rorate cæli de super, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet Saluatorem.* Et cap. 64. 1. *Vtinam dirumperes cælos, & descenderes.* Imo, quod amplius est, Daniel suis precibus impetrauit, vt citius mitteretur, quam putabatur mittendus, Dan. 9. 23. *Ab exordio precum tuarum egressus est sermo, &c. Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, vt consummetur prauaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungetur Sanctus Sanctorum.*

QVÆSTIO

QVÆSTIO V.

Qua fuerit formula orandi Deum in veteri Testamento?

1. **R**espondeo: Fuit longè diuersa ab ea formula, quæ est in N. Test. Nam Iudæi, cum Deum orabant, vocabant illum *Dominum*: Nos ex mandato Christi, vocamus *Patrem*. Illi orabant, vt serui: Nos oramus, vt filij. Illi dicebant cum Nehemia: *Quaso Domine Deus cæli, fortis, magne, atque terribilis, fiant aures tuae auscultantes, & oculi tui aperti, vt audias orationem serui tui, quam ego oro coram te hodie.* (1. Esdr. 1. 5.) Nos dicimus cum Christo: *Pater noster, qui es in cælis.* (Matth. 6. 9.) Quo nomine sæpissimè utitur Apostolus, vt Rom. 1. 7. *Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro.* Et Rom. 8. 15. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Et 2. Corinth. 1. 3. *Pater misericordiarum.* Et alibi. Item Christus in Euangelio Matth. 5. 16. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Et ibidem v. 44. *Diligite inimicos vestros, vt sitis filij Patris vestri, qui in cælis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos.* Et v. 48. *Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester perfectus est, &c.*

2. Hinc sequitur primò, verum esse, quod sæpè dixi, Iudæos fuisse in statu seruorum; nos autem in statu filiorum. Illos habuisse Deum pro Domino; nos

no, nos pro Patre: Illos accepisse mercedem temporalem; nos aeternam: Illos timore impulsos fuisse ad seruiendum; nos amore. Secundò sequitur, nos esse fratres & cohæredes Christi; illos non fuisse. Quo spectat illud Rom. 8. 17. *Si autem filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Et Heb. 2. 11. loquens de Christo ait: *Non confunduntur fratres eos vocare.* Et ratio est quia habemus eundem Patrem cum Christo.

3. Dices: Etiam in V. T. Deus vocabatur Pater Iudæorum, vt Isa. 63. 16. *Tu enim Pater noster, & Abraham nesciuit nos.* Et Ierem. 31. 9. *Factus sum Israël Pater, & Ephraim primogenitus meus est.* Ergo ex hac parte nullum est discrimen inter Iudæos & Christianos; nec inter vetus ac nouum Testamentum. Respondeo: Magnum est discrimen. Primò, ex parte legis seu præcepti. Nam Iudæi secundum legem Mosaicam non utebantur nomine *Patris*, quando orabant Deum, sed nomine *Domini*, vt dictum est. At Christiani secundum legem Euangelicam, iubentur vsurpare nomen *Patris*. Iubentur enim sic orare: *Pater noster qui es in cælis.* Secundò, ex parte consuetudinis. Nam in veteri Testamento non erat consuetum, vt vel Sacerdotes, vel populus, Deum appellaret Patrem: Soli Prophetæ aliquando id fecerunt extraordinariè; & quidem duplici sensu.

4. Primò, prædicendo fore, vt Deus, qui tunc erat Dominus Iudæorum, futurus esset Pater Christianorum. Sic intelligendū est illud Ieremiæ loco citato: *Factus sum Israël Pater, & Ephraim primogenitus meus est.* q. d. In N. T. quando Iudæi cōuertentur ad fidem Christianam, tūc ero Pater

Israëlis

Israëlis & Ephraim. Et sic explicat Apost. 2. Cor. 6. v. 18. citans testimoniū Ieremiæ, his verbis: *Ero vobis in Patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.* Vbi illæ duæ particulæ, *Ero, & Erutis*, denotant tempus N. T. Porro per nomen Israëlis possunt intelligi Iudæi, qui erant conuertendi ex tribu Iuda, & Benjamin: Et per nomen Ephraim, qui erant conuertenti ex decem tribubus, quales fuerunt Petrus, Andreas, Philippus, Nathanaël.

5. Secundò insinuando, Deum non quidem vocatum fuisse Patrem Iudæorum, potuisse tamen vocari, si seruaissent legem à Deo præscriptam. Sic intelligendum est illud Isaïæ 1. 2. *Filios enuirius, & exaltati: ipsi autem spreuerunt me.* Et Malach. 1. 6. *Filius honorat patrem, & seruus dominum suum. Si ergo Pater ego sum, ubi est honor meus? Et alia similia.* Vide D. August. lib. 2. de sermone Domini c. 4. vbi hæc omnia persequitur.

6. Hic notandum est, Deum triplici titulo posse appellari Patrem. Primò titulo creationis & conseruationis. Sic omnium creaturarum potest dici Pater. Et sic vocatur Pater pluuiæ (Iob 38. 28.) Secundò, titulo redemptionis. Tertiò, titulo regenerationis & adoptionis. Vtroque titulo vocatur Pater iustorum N. Testamenti, iuxta illud Ioan. 1. 12. *Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri.*

7. Quæres: Quare in V. T. vocatus sit Deus Deorum? vt Psal. 49. 1. *Deus Deorum Dominus locutus est.* Et Psal. 135. 1. *Confitemini Deo Deorum, quoniam in æternum misericordia eius.* Et Dan. 11. 36. *Aduersus Deum Deorum loquetur magnifica.* Respondeo.

Ille

Illa phrasis dupliciter vsurpata fuit in Scripturis. Primò à Iudæis, qui agnoscebant vnum Deum. Et tunc sensus est: *Deus Deorum*, id est, Deus noster, qui est solus Deus. Vel, Deus noster, qui non solum est supra homines, sed etiam supra Deos gentilium qui sunt falsi Dij. Et sic intelliguntur testimonia citata. Idem sensus aliis verbis exprimitur, Psal. 134. 5. *Ego cognoui, quod magnus est Dominus, & Deus noster pra omnibus Diis.* Secundò ab infidelibus, qui agnoscebant plures Deos. Et tunc sensus est: *Deus Deorum*, id est, præcipuus inter Deos. Et sic videtur intellexisse Nabuchodonosor Rex, cum dixit Danieli: *Verè Deus vester, Deus Deorum est.* (Dan. 2. 47.) Vide Maldonatum in illum locum.

QVÆSTIO VI.

An in V. T. vsitatum fuerit inuocare Sanctos?

1. **R**espondeo: Vsitatum fuit inuocare Sanctos Angelos, non tamen Sanctos homines, qui ex hac vita decesserant. Prior pars probatur ex variis scripturæ testimoniis. Primò ex illo Gen. 48. 15. *Deus, in cuius conspectu ambulauerunt Patres mei Abraham & Isaac: Deus, qui pascit me ab adolescentia mea vsque in præsentem diem: Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* Vbi Iacob Patriarcha primò quidem inuocat Deum; deinde Angelum custodem, petens ab vtroque benedictionem pro filiis Iosephi, nempe pro Ephraim, & Manasse.

2. Secundò

2. Secundò, ex illo Job. 5. 1. *Voca ergo, si est, qui tibi respondeat, & ad aliquem Sanctorum conuertere.* Vbi nomine *Sanctorum* intelligit Angelos, vt exponit Augustinus in annotationibus in Job, Belarminus libro primo de Sanctis cap. decimo nono. Emanuel Saa in Notationibus. Similis est modus loquendi cap. 15. vers. 15. *Ecce inter Sanctos eius* (id est, inter Angelos) *nemo immutabilis.* Est igitur hic sensus: *Conuertere ad aliquem Sanctorum*, id est, recurre ad aliquem Angelum, qui causam tuam defendat apud Deum. Et hoc fecit Job, vt patebit ex sequenti testimonio.

3. Tertio, ex illo Job 19. vers. 21. *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Vbi Job, sicut illi suatum erat, inuocat amicos suos, id est, Angelos, vt authores citati interpretantur. Et colligitur ex cap. trigesimo tertio vers. vigesimo tertio. *Si fuerit pro eo Angelus loquens, vnus de millibus, vt annunciet hominis aequitatem: miseretur eius & dicet: Libera eum, vt non descendat in corruptionem: inueni in quo ei propitius.* Sensus est: Si aliquis Angelorum (quos inuocauit Job, dicendo, *Miseremini mei*) intercesserit pro eo apud Deum, futurum est, vt Deus misereatur Iobi propter eiusmodi intercessionem, & dicat Angelo intercessori: *Libera eum, &c.*

4. Posterior pars probatur, quia nusquam legitur in Vet. Test. quod aliquis directè inuocauerit Sanctos Patriarchas aut Prophetas, qui ex hac vita decesserant.

Dices, Moyses inuocauit Sanctos Patriarchas Exodi trigesimo secundo vers. decimo tertio, *Recordare Domine Abraham, Isaac, & Iacob, seruorum*

tuorum. Respondeo. Hæc tria distinguenda sunt. Primò, directè inuocare Sanctos, dicendo: *Sancte Abraham ora pro me.* Hoc nunquam factum est in Veteri Testamento. Secúddò, directè orare Deum, vt sit nobis propitius, propter merita Sanctorum. Hoc factum est in Vet. Test. Nam Salomon orauit Deum, petendo ab illo subsidium propter merita patris sui Dauid iam defuncti, vt Psal. 131. 1. *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius.* Et infra vers. 10. *Propter Dauid seruum tuum non auertras faciem Christi tui,* id est, propter fidele obsequium, quod tibi præstitit Pater meus, cum in hac vita mortali esset, rogo te, ne confundas faciem meam, qui loco Patris mei vnctus sum in Regem. Tertiò, directè orare Deum, vt sit nobis propitius propter pactum cum Sanctis initum. Hoc etiã factum est in V. T. loco supra citato. *Recordare Abraham, Isaac, & Iacob, seruorum tuorum, quibus iurasti per te ipsum, dicens: Multiplicabo semen vestrum, sicut stellas cœli: & vniuersam terram, de qua loquutus sum, dabo semini vestro, & possidebitis eam semper.*

5. Hinc sequitur, quæ sit differentia inter vetus & nouum Testamentum, quod attinet ad inuocationem Sanctorum. Nam tamen Veteres soliti sint inuocare Angelos, sicut nos facimus; non tamen soliti sunt directè inuocare alios Sanctos, sicut nos facimus. Non enim dicebant, *Sancte Abraham ora pro nobis:* sicut nos dicimus: *Sancte Petre ora pro nobis.* Ratio est, quia Sancti in V. T. non erant in cœlo & cœlesti gloria, sed in loco subterraneo, quasi in carcere inclusi (1. Petr. 3. 9.) ac proinde non poterant ordinariè ac infallibiliter cognoscere viuentium preces & inuocationes. At Sancti in N. T. sunt

sunt in cœlo, vbi clarè vident diuinam essentiam; & in ea, tanquam in viuo speculo, nostras necessitates & orationes intuentur. Vnde D. Gregor. l. 4. Dialogorù cap. 33. de illis sic scribit: *Quid est, quod tibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?* De quo plura dixi in opusculo de Inuocatione Sanctorum.

QVÆSTIO VII.

An in V. T. vsitatum fuerit orare pro defunctis?

1. **R**espondeo: Fuit vsitatum, vt colligitur ex libro 2. Machab. cap. 12. 42. Vbi Iudas Machabæus curauit offerri sacrificium pro mortuis. Textus sic habet. *At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conseruare se sine peccato, sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis eorum, qui prostrati sunt. Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, benè & religiosè de resurrectione cogitans (nisi enim eos qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis) & quia considerabat quo tibi, qui cum pietate dormitione acceperant, optimam haberet repositam gratiã. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur.* Vbi tria notanda sunt. 1. Quod Iudas curauerit orari pro mortuis. 2. Quod id fecerit ad exsoluenda illorum peccata. 3. Quod laudabiliter fecerit.

2. Dices 1. Libri Machabeorum non sunt Canonici, quia non habentur in canone Iudæorum. Respondeo. Sunt canonici, vt docet Innocentius, Augustinus, & alij passim, quos citavi cap. 1. q. 1.

Nec obstat quod non sint positi in canone Iudæorum, quia ille canō factus est, antequam libri Machabæorum conscriberentur. Non ergo mirum est, si in illo canone non habeantur. Habentur tamen in canone Christianorum, ut patet ex authoribus citatis. Vnde Augustinus lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 36. *Machabæorum libros, non Iudæi, sed Ecclesia pro canonicis habet.*

3. Dices 2. Etiam si constet Iudam Machabæum curasse offerri sacrificium pro mortuis, non ideò sequitur legitimè id factum esse. Nam multa narrantur in scriptura, quæ non legitimè facta sunt. Respondeo. Sicut constat Machabæum id fecisse, sic etiam constat laudabiliter fecisse. Quod tripliciter probō. 1. ex verbis scripturæ; *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis orare.* 2. ex consensu totius Ecclesiæ Catholicæ, quæ imitatur factum Iudæ. 3. Ex persona ipsius Iudæ. Fuit enim vir laudatissimus, & tantæ authoritatis apud Iudæos, ut instituerit festum Encæniorum (lib. 1. Machab. 4. v. 59.) quod adhuc tempore Christi publicè celebrabatur, & ab ipso Christo fuit honestatum (Ioan. 10. 22.)

4. Dices 3. Illi, pro quibus Iudas curauit offerri sacrificium, erant sacrilegi; quia furati erant donaria idolorum, quod apertè pugnabat cum ipsorū lege, Deut. 7. v. 25. *Sculptilia eorum igne combures: non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quicquam, ne offendas, propterea, quia abominatio est Domini Dei tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias arabema, sicut & illud est.* Vnde constat, mortuos fuisse in peccato mortali. At peccatum mortale

tale non tollitur post hanc vitam. Respondeo: Hic aliqua certa sunt, aliqua incerta. 1. Certum est, eos, de quibus agitur, contra legem peccasse, siue mortaliter, siue venialiter. 2. Peccatum mortale, quoad culpam, non tolli post hanc vitam. 3. Si ergo aliqui ex illis mortui sint in peccato mortali, non profuisse illis sacrificium. 4. Si autem verè doluerint de peccato ante mortem, profuisse: non ad tollendam culpam, quam suppono per contritionem sublatam esse: sed ad pœnam temporalem expiandam. Hæc incerta. 1. An omnes peccauerint mortaliter in illo facto; quia poterant aliqui excusari à peccato mortali, vel propter paruitatem materiæ, quam abstulerant; vel ex aliquo alio capite. 2. An omnes, qui peccauerunt mortaliter, mortui sint in peccato mortali; quia aliqui fortè habuerunt veram contritionem ante mortem. Si ergo aliqui, vel non peccauerint mortaliter, vel certè doluerint de peccato mortali, rectè pro illis sacrificium oblatum est. Et quamuis Iudas Machabæus id certo nō sciuerit, fecit tamen laudabiliter, pro omnibus sacrificiū offerendo. Sicut etiam nos, quando oramus pro absentibus, sæpè nescimus, in quo statu illi sint: an scilicet viuentes, an mortui; benè, an malè dispositi; digni, an indigni; prædestinati, an reprobī: Et tamen non malè facimus, pro illis orando.

5. Habemus similia exempla in Scripturis. Certè Stephanus, cum oraret pro lapidantibus, non sciebat in quo statu quisque illorum esset: an scilicet ex eorū numero, quibus ad salutem profutura esset oratio, sicut profuit Saulo: an ex aliorū numero, quibus profutura non esset, cuiusmodi

erant plerique Pharisei. Et tamen pro omnibus sine exceptione oravit: *Ne statuas illis hoc peccatum.* An ideo oratio illius culpanda? Absit. Similiter Apostolus Paulus, dum Romæ esset in vinculis, scribebat Ephesiis & Colossen. ut instanter & omni tempore pro ipso oraret (Ephes. 6. 19. & Coloss. 4. 3.) Nec dubium est, quin id fecerint. Et tamē, dum postea, elapso tēporis interuallo, pro absente orarent, merito poterant dubitare, in quo statu ipse tunc esset: an adhuc Romæ teneretur in vinculis, an capite iam plexus, aut aliud ablegatus esset. An ideo non rectè orabant? Idem ergo iudicium esto de Iuda Machabæo. Nescierit sanè, in quo statu mortui essent illi, pro quibus sacrificium offerrebat: non ideo malè fecisse putandus est.

CAPVT IV.

De Charitate & præceptis
Charitatis.

DVPLEX est Charitas. Vna naturalis, qua diligimus Deū & proximum secundum dictamen luminis naturæ. Altera supernaturalis, qua diligimus Deum & proximū secundū dictamē luminis Fidei. Prior potest esse in Ethnicis, posterior tantum in fidelibus. Hic agimus de posteriori. Et quaeritur. 1. quid sit charitas. 2. An in Vet. Test. fuerint duo præcepta charitatis: vnum de diligendo Deo ex toto corde: alterum de diligendo proximo sicut seipso. 3. An prius præceptum de diligendo Deo

Deo ex toto corde, sit possibile in hac vita. 4. An posterius præceptum de diligendo proximo, intelligatur tantum de amico, an etiam de inimico. 5. Quid sit diligere proximum sicut seipsum.

QVÆSTIO I.

Quid sit Charitas?

1. **R**espondeo: Charitas est virtus à Deo infusa qua Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. Hæc partim convenit cum Fide & Spe, partim discrepat. In eo convenit, quod sit supernaturalis, & à Deo infusa, sicut Fides & Spes: In eo discrepat, quod sit perfectior Fide & Spe, iuxta illud 1. Corinth. 13. 13. *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc: maior autem horum est Charitas.* Est autem ex duplici capite perfectior. Primo, quia Fides & Spes, sicut etiam aliæ virtutes, nihil profunt sine Charitate, ut prolixè ostendit Apostolus loco citato. Et hoc sensu docent Theologi cum D. Thoma in 2. 2. quæst. 23. artic. 8. Charitatem esse formam, animam & vitam aliarum virtutum. Nam sicut corpus humanum habet omnem vim & valorem operandi ab anima, quæ est vita & forma corporis: sic aliæ virtutes habent omnem vim ac valorem merendi à Charitate. Vnde Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 18. *Ipsam fidem non facit vilem, nisi Charitas. Sine Charitate quippe fides potest quidem esse, sed non & prodesse.* Secundò, quia Fides & Spes includunt quandam imperfectionem: Fides quidem, obscuritatem; Spes verò dilationē boni, quod speratur.